

Романтики люблять рідну державу

вання, недревних ресурсів. Ми хотіли продовжувати ці традиції, бути першими в Україні, як це було за Телішевською. І, зокрема, ми по недревних ресурсах, по дикорослих ягодах і грибах, по всьому-всьому почали робити наукові обстеження для того, щоб вивчити і визначити якісь, реальні об'єми ягід, грибів, дикорослих лікарських рослин і так далі. Тому що ніхто не знав, скільки й чого в нас росте, який їх запас. Ми запросили до співпраці науковців Інституту ботаніки імені М. Г. Холодного НАН України, але треба було заплатити їм за роботу. Де взяти гроші? Об'єднання на той час не мало ні копійки, лісгоспи – голі і босі. Все – по бартеру, нема нічого, зарплата не виплачується. І от тоді ми задумали створити громадську організацію, яка б мала певні вільні кошти, щоб можна було оперувати цими коштами на благо розв'язку лісового господарства.

І ми зареєстрували Товариство, відкрили рахунок, на який підприємства сплачували добровільні членські внески. І за рахунок цих коштів ми зробили ці проекти. А далі додали ще й інші, з'явилась можливість підтримувати різні конкурси, змагання, навчання. Тоді, будучи першим заступником начальника, я ще й очолював обласну організацію Товариства лісівників України. Потім її головою були Петро Мойсевич Сахару, Сергій Акиндимович Шеремета, Борис Павлович Бабелья, зараз – Олександр Павлович Рибчинський.

– Товариство багато що робило і для дітей.

– І зараз продовжує це робити, зокрема підтримує учнівські лісництва Волині. Зізнаюся, я ж бачив, як росте, навчається моя дочка, знав про потреби їх класу, й розуміє, що лісівники мають підтримувати шкільництво, хоч би у питаннях профорієнтації, вибору майбутньої професії. Ми прищеплювали їм з дитячого віку любов до лісу. А потім багато з них закінчували лісові коледжі, університети і поверталися на роботу у наші лісгоспідприємства.

– Це ще й гуртували лісівників.

– І не тільки лісівників, а усіх працівників нашої галузі. А ще ветеранів і навіть школярів, які були в учнівських лісництвах. Ми підняли архіви, хто де працював: директорів, лісничих, майстрів лісу, лісокультурниць стали запрошувати на урочистості. Мали можливість й самі до них приїхати, привітати, якийсь подарунок вручити, нагороду...

– З'явилися також якісь книги про їхній домі?

– Так, з'явилися книги про історію лісу, його людей, фотоальбоми, документальні кінофільми, буклети, пішли публікації в пресі... Дуже багато було зроблено. Хочу відзначити Валерія Мельника, завдяки якому управління стало відкритим і публічним. От в управлінні, хоч нас критикують, у тому числі мене й Богдана Колісника, але ми працювали задля лісу і людей. Мій безпосередній напрямком роботи стосувався ведення лісового господарства. Тобто

підняти культури виробництва, створення якісних лісових культур, проведення робіт догляду, зменшення порідних рубок, тому що вони інколи були зайві, скорочення площі робіт головного користування від 10 до 3 гектарів і так далі. Електронний облік вперше був також запроваджений у нас на Волині, а потім пішов на всю Україну. Знову ж ми намагалися купувати найсучаснішу на той час техніку, була дуже тісна співпраця з поляками. Переймали їх досвід, а іноді із начальником лісгоспсадика Зіновієм Михайловичем Коританом в кишенях перевозили насіння, сіянці або живці для того, щоб розвезти у себе більше деревних і декоративних порід.

– Мабуть, і гірко на Волинь привезли Ви?

– Так, і гірко двопалеве, яке в Японії вважалося священним деревом. Ця рослина існує вже понад 270 мільйонів років. Його округлі плоди також фактично привезли в кишенях. Членом пристрастным був Зіновій Михайлович. Потім пізніше вже нам вдалося однорічні, двохрічні сіянці перевозити, щоб прискорити час вирощування посадкового матеріалу для продажу, для озеленення і так далі.

Механізація теж вчили людей, возили на навчання. Закупляли на лісгоспсадики ізоземну техніку, зокрема польської, зроблену за ліцензією шведської фірми «Егедал». Тобто багато чого було зроблено, запроваджено різні методи рубки стиглих насаджень, зокрема, вибіркові і поступові рубки. Велика увага приділялася природньому відновленню лісу. Те, про що сьогодні говорять з такою гордістю, ми запровадили ще на початку 2000-х. А вже 10 років тому природнім шляхом створювали до 50 відсотків насаджень. Ліс здатен самовідновлюватися, але в цьому питанні потрібен фаховий супровід лісівників, щоб зберегти головну породу, спроектувати необхідну густоту насаджень і забезпечити їх найкращу сталістю перспективу життя. Подібних історій за час моєї роботи було багато. Підготовка ґрунту так само потребувала науково перевірених підходів і найкращої техніки, зокрема, різних типів плугів, які ми закупляли. Все було передове. Ми були флагманами в Україні.

– А наскільки важливий був цей то-

варистівський сегмент? Це ж громадська організація, яка дбала про популяризацію лісівництва, наукові студії, роботу з молоддю. Лісівники мали вдосталь професійних завдань, а тут ще й перед Товариством лісівників України у кожного з'явилися якісь обов'язки... Виправдало це себе?

– Звичайно, це відіграло свою позитивну роль. Воно ніде не звучало, але це було почесно. Якщо людина віддала все своє життя роботі в лісовій галузі і була членом Товариства, вона не виходила з нього, залишалася. Навіть якщо завершувала свій трудовий шлях, залишалася членом Товариства лісівників. Ми запрошували їх до себе на різні урочистості – День працівника лісу, на посади лісових культур. Ці люди не були відірвані від лісівничих справ, залишалися в галузі і часто ділилися своїм досвідом, допомагаючи в роботі молодшим колегам.

Кожен із них з гордістю казав: «Я член Товариства лісівників України». Багато їх надихало на всілякі громадські ініціативи, роботу зі школярами.

– Повертаючись до початку нашої розмови про вашу доньку, яка за прикладом тата бореться і за українські пріоритети, і добре ім'я родини, продовжуючи її славні традиції, хотілося б запитати, чи усвідомлює вона важливість українського лісу для держави?

– Можливо б, я навіть наголосив, що ліс називали «державою у державі» й моя донька, звичайно ж, добре це знає і підтримує у цьому мене. У лісівників завжди було державне мислення... Вони намагалися дати державі потрібний матеріал, виростити ліси, збільшити їх площі, але в той же час старалися якось забезпечити і місцевих людей – і роботою, і щоб будинки якісь будувати. Ви бачите, дуже важко порівняти сьгоднішніх лісівників із лісівниками 90-х, 80-х років.

Висадку лісових культур, догляд за ними, проведення рубок догляду, заготівлю деревини проводили штатні бригади. А майстрів лісу – основна одиниця лісгосподарства, який мав від 5-10 до 600-800 гектарів лісу, десятиками – по 30-40 років – працював на одному обході і дбав про його збереження, догляди, покращання. Роботу лісівників організовували старші майстри. А потім йшов помічник лісничого

і лісничий. Оцю ланку – старшого майстра лісу – ми втратили через реформи ще у 90 роках.

– Чим вона була важлива?

– Коли приходив на посаду лісника нова людина, хто її буде наставником? Контора лісництва, наприклад, – в населеному пункті, а обхід знаходиться за десятки кілометрів. Лісник не знає ні людей, ні території, ні свого лісового фонду. Над ним стояв старший майстер лісу, який його вчив, доводив до лісових угідь, показував їх і так формував професійні якості і світогляд молодого лісовода. Це був «коваль» кадрів, наставник. Такий же, як у промислових цехах були наставники молодих спеціалістів.

Отак само і старший майстер виконував цю функцію у лісництві, контролював їхню роботу. Оцю ланку ми втратили.

– Анатолію Івановичу, пригадую, працюючи на посаді головного лісничого управління, Ви завжди ще й казали, що потрібно, щоб практики-лісівники співпрацювали з науковцями. І завжди в нас такі були. Ви свого часу очолювали також Наукову раду при облуправлінні. А тепер Ви вже сам науковець, співпрацюєте з колегами із філії Поліського лісового офісу, надлісництва, Північно-Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства.

– Ми – в контакт, постійно спілкуємося і обговорюємо деякі питання. Я, крім того, член Громадської ради при Держлісагентстві. Тож всі болочі питання обговорюємо. На жаль, не все можна зробити, не все вирішується на таких громадських заходах, якщо щось пропонуємо. Надходить й інформація з лісгоспів, сьогодні – це надлісництва, з лісництвами спілкуємося. На нашому факультеті зараз вчиться багато виробничників, які працюють і навчаються. Ми спілкуємося і знаємо, які в них проблеми, як їх вирішувати. Тому я ці думки, звичайно, збираю, передаю вищому органу, щоб приймали якісь рішення. Не завжди це вдається їм, і не завжди все залежить від нас.

– Знаю, що в Україні є якась частина екологів і лісівників, які вважають, що наука не встигає за практикою, або навпаки. А як вважаєте Ви?

– Так, я знову ж вертаюся до нау-

ки. Без науки нема майбутнього.

Ми це розуміли, коли працювали, розуміли і знали, і ми маємо свої здобутки, зокрема, лісонасінну базу. Щоб вирощувати ліс, не треба збирати неякісне насіння, а заготовляти його з найкращих високобанітних насаджень. Але цим має опікуватися наука, давати рекомендації, що і як далі зробити. Наскільки я знаю, управління КІНГУ радить створювати постійні лісонасінні плантації, а матеріалу немає.

– А можливо, лісгосподарства, які сьогодні ними опікуються, також не мають достатньо коштів, щоб це ділитися з наукою? Або ж не знають, де зібрати шишки, щоб якісний був матеріал, жолуда такого, як ви його знаєте? Так у вас є сильні науковці, які свого часу заклали пробні ділянки, знають, де вони є...

– Звичайно у нас на кафедрі є Василь Петрович Войтюк, і Валентина Вікторівна Андреева, які мають достатньо знань і досвіду у підготовці рекомендацій щодо створення лісонасінної бази. В минулому році ми подали в ДП «Ліси України» госпстему щодо удосконалення лісонасінної бази на Волині, але, на жаль, ця тема не була затверджена.

– Можливо, на це впливає і пандемія, і війна, і реформа?

– Все це впливає катастрофічно. Реформа теж. Хто знає фініш цієї реформи? Мабуть, керівництво не знає. Який фініш? Що має бути кінцевим продуктом цієї реформи?

– А науковці обговорюють ризики, пов'язані з реформаторською діяльністю уряду в час війни?

– Звичайно, говорять. І з практиками ми говоримо, і самі говоримо, і спілкуємося, і знаємо інформацію з надлісництв.

Вони не знають, що далі буде. Тобто людина, яка береться за якусь певну реформу, кінцевої мети не знає.

– Анатолію Івановичу, Ви дуже гарно відгукнулися про молоде покоління, яке виростало на ваших очах. Можливо таке, що саме це молоде покоління поставить на порядок денний питання державної лісової політики.

– Думаю, що сьогодні в більшості українців на думці лише одне: як здобути Перемогу над ворогом, врятувати нашу державність і народ. Вони роблять все задля України – захищають, допомагають, роблять усе, щоб убезпечити мирне майбутнє і процвітання нашої держави. А ось коли настане Перемога, думаю, на часі постане й лісове питання.

– Дякую Вам, Анатолію Івановичу, за цікаву і відверту, а частоти й емоційну розмову. Вітаю Вас і всіх лісівників з майбутнім професійним святом.

– І я вітаю з цим чудовим професійним святом членів Товариства лісівників України, усіх тих, хто любить і береже ліси і Природу нашого Волинського краю!

Розмову вів
Сергій ЦЮРИЦЬ.